

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยของเรานั้นเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีรูปแบบการปกครองแบบรัฐเดี่ยว มีการกระจายอำนาจการปกครองมากขึ้น เนื่องจากเป็นการให้โอกาสประชาชนในการปกครองตัวเอง ให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นซึ่งทราบความต้องการของตนเองเป็นผู้มีโอกาสนในการบริหารงานในระดับท้องถิ่นกับความเป็นอยู่ขั้นมูลฐานของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ (ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร. 2550 : 36) เมื่อมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นแล้วก็จะทำให้ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศย่อมเป็นผลดีแก่ประชาชนโดยรวม นั่นคือ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จะต้องประกอบด้วย 3 สิ่งด้วยกัน คือ ประการแรกมีหลักอยู่ว่า อำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน มาจากประชาชน หรือ ได้รับความยินยอมของประชาชน ซึ่งอาจโดยทางตรง หรือ โดยทางอ้อม ผ่านตัวแทนของคนก็ได้ แต่ต้องทำในนามของประชาชนเพราะยึดมั่นในความสำคัญและในความเสมอภาคของบุคคล ในประการที่สอง จะต้องมึวิธีการที่จะก่อให้เกิดการปกครอง โดยประชาชนขึ้นมาด้วย เช่น มีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง มีกติกาในการปกครองที่ถือเป็นเสียงข้างมากในการตัดสินใจปัญหา รวมทั้งมีการยึดกฎหมายเป็นหลักปฏิบัติ และในประการที่สาม ผู้ปกครองจะต้องสละทำการปกครอง เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ในทุกกิจกรรม และตลอดเวลา (ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2543 : 121)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 มาตรา 87 ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริม และให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต และเที่ยงธรรม สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้บัญญัติไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั่นก็คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติตาม มาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิ

ออกเสียงประชามติในหมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา 281 มาตรา 286 และมาตรา 290 ก็ยังได้ระบุประชาชนในระดับท้องถิ่นก็มีบทบาททางการเมือง ในการเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีความหลากหลาย และแตกต่างกันออกไป ทั้งภายในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคมที่แตกต่างกันด้วย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ 1. ระดับค้ำหรือกลุ่มผู้ดู (onlookers) คือการให้ความสนใจต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การถกเถียงปัญหา การเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียง การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ และการร่วมชุมนุมทางการเมือง 2. ระดับกลางหรือระดับผู้มีส่วนร่วม (participants) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีส่วนในกิจกรรมของพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และ 3. ระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม (activists) ได้แก่การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ การมีตำแหน่งและทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมือง และได้รับตำแหน่งทางการเมือง (สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 2545 ; อ้างถึงใน ชิงชัย ศิริโวหาร, 2550 : 16-17)

ในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการแสดงออกในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับต่ำจากการเปรียบเทียบ 3 ระดับที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อหาตัวแทนเข้ามาบริหารงานแทนประชาชนเป็นปากเป็นเสียงช่วยในการพัฒนา ท้องถิ่น จากสถิติในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมา ครั้งที่ 1 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2549 จำนวนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด 531 คน ได้มีผู้ที่ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 415 คน คิดเป็น 78.15 % ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด ไม่ได้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 116 คน คิดเป็น 21.84 % ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ครั้งที่ 2 เป็นการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 จำนวนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง 558 คน ได้มีผู้ที่ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 435 คน คิดเป็น 77.95 % ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด ไม่ได้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 123 คน คิดเป็น 22.04 % ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด และครั้งที่ 3 เป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2552 จำนวนผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด 590 คน ได้มีผู้ที่ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 448 คน คิดเป็น 75.93 % ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด ไม่ได้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 142 คน คิดเป็น 24.06 % ของผู้มีสิทธิทั้งหมด (สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน. 2552 : 3)

จากตัวเลขข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ในการเลือกตั้งนั้นมีแนวโน้มลดลง หากมีการปล่อยให้เป็นไปอย่างนี้โดยที่ไม่มีอะไรสักอย่างจะทำให้ตัวเลขในการออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ค้ำบดแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ก็จะลดลงไปเรื่อย ๆ สาเหตุของปัญหาประชาชนเองอาจจะเป็นเพราะขาดการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่ต่อเนื่อง รวมถึงการที่ประชาชนเองจะต้องมีการออกไปหารายได้เพื่อที่จะมาใช้จ่ายภายในครอบครัว หรือประชาชนเองมีการเลือกตั้งบ่อย จึงอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในกิจกรรมทางการเมืองที่มีการจัดขึ้นในแต่ละครั้ง ภายในหมู่บ้าน เมื่อเกิดปัญหา จะต้องมีการหาทางแก้ไขช่วยกันเมื่อเกิดถึงเหล่านี้ขึ้น จะต้องมีการทำความเข้าใจกับประชาชน อาจได้เห็นช่องทางในการพัฒนาที่ดีขึ้นในการแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมือง เพื่อที่จะได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ใช่แค่เพียงการเลือกตั้งเท่านั้น ยังสามารถที่จะมีการแสดงออกในลักษณะของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมคัดค้าน การทำหนังสือคัดค้าน การรวมตัวกันเพื่อขอความช่วยเหลือ รวมถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง สามารถที่จะแสดงออกทางการเมืองได้หลายรูปแบบ โดยการกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงถึงความต้องการของประชาชนเป็นลักษณะของการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุดของส่วนรวม ที่ประชาชนชาวบ้านหนองใหญ่ได้ยึดหมั่นในการปกครองในระบบประชาธิปไตยมาโดยตลอด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะเป็นสมาชิกบ้านหนองใหญ่ จึงมีความสนใจอยากจะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ค้ำบดแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตลอดจนสาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของประชาชนในหมู่บ้าน รวมทั้งการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ให้ประชาชนได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ ในการเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง รวมถึงการให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่ได้รับในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

คำถามในการศึกษา

1. ประชาชนบ้านหนองใหญ่ ค้ำบดแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับใด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส

2. สาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและรายด้านของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส
2. เพื่อศึกษาสาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ หมู่บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ประชากรผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง มีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 590 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น. 2552 : 2) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 239 คน ซึ่งได้จากการใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีหลายด้าน ประกอบด้วย (มิลบาร์ท และ โกล, 1977 : 12-19 ; อ่างถึงโน โคมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 36-38)

- 3.1 ด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 3.2 ด้านการเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 3.3 ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน
- 3.4 ด้านการติดต่อกับทางราชการ

3.5 ด้านการเป็นผู้ประท้วง

แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาประเด็นที่มีความสอดคล้องกับสภาพของหมู่บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามที่เป็นประเด็นหลัก 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเลือกตั้ง
2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
3. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในด้านการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ในการแสดงออกทางการเมืองนั้นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญกำหนด

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง มีภูมิลำเนาอยู่ใน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการแสดงออกถึงเจตนาารมณ์ของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อเลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์และนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของคน เพื่อบริหารประเทศ ประกอบด้วย การไปใช้สิทธิทุกครั้งในการจัดกิจกรรมเลือกตั้งในหมู่บ้าน การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักจูงประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ของประชาชน การแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้ง และการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนบ้านหนองใหญ่ ได้ร่วมกิจกรรม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วย การแจกใบปลิว การแจกเอกสารหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งการติดป้ายประชาสัมพันธ์ การช่วยวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง การช่วยหาเสียงสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเชิญชวนประชาชนให้มารับฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปราศรัยช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนความสมัครใจ และการแก้ไขปัญหาการหาเสียงที่ทุจริต

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง ประชาชนบ้านหนองใหญ่ ได้มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ การติดตามอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการเมือง การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การพูดคุย การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การเข้ารับการอบรมความรู้ทางการเมือง และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

ประโยชน์การศึกษา

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมของประชาชนที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานภาพ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในด้านของการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงสาเหตุปัญหา การมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะ ของประชาชน เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขสาเหตุที่เกิดขึ้น ให้มีการยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สูงขึ้น สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยไม่ให้ใครมาแนะนำหรือตัดสินใจให้รวมทั้งการได้เข้าใจในสิทธิของตนเองที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง